

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

9 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Pawłyszcz (sprawozdawca)

SSN Piotr Telusiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 9 maja 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej M. B. i B. B.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 9 lutego 2021 r., I ACa 295/20,
wydanego w sprawie z powództwa Banku S.A. w W.

przeciwko M. B. i B. B.

o zapłatę,

oddala skargę kasacyjną.

Dariusz Pawłyszcz

Krzysztof Wesołowski

Piotr Telusiewicz

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 24 lutego 2020 r., I C 574/19, Sąd Okręgowy w Olsztynie zasądził solidarnie od pozwanych biorących pożyczkę na rzecz powodowego banku 34 672,94 franków szwajcarskich (CHF) z odsetkami od wniesienia pozwu tytułem niespłaconej części wypowiedzianej pożyczki oraz 8 203,27 CHF tytułem odsetek

naliczonych do wniesienia pozwu. Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił obydwie apelacje pozwanych (każdy z biorących wspólną pożyczkę wniósł odrębną apelację).

Sąd drugiej instancji ustalił, że 29 sierpnia 2008 r. strony zawarły umowę pożyczki hipotecznej w wysokości 50 767,20 CHF na 20 lat. Wypłata pożyczki miała nastąpić jednorazowo na rachunek wskazany przez biorących pożyczkę we wskazanej przez nich walucie (CHF, złote lub dowolna waluta wymienialna), zgodnie z wolą biorących pożyczkę. W przypadku dyspozycji wypłaty w złotych bank miał przeliczyć sumę pożyczki kursem kupna CHF według aktualnej tabeli kursów stosowanej przez bank przy skupie franków szwajcarskich. Natomiast na wypadek złożenia dyspozycji wypłaty w innej walucie bank miał przeliczyć sumę 50 767,20 CHF na tę walutę kursem „kupna/sprzedaży” tej waluty.

Biorący pożyczkę zobowiązali się do spłaty pożyczki w miesięcznych ratach przez zapewnienie pokrycia kolejnych na rachunku bankowym biorących pożyczkę w powodowym banku. Umowa upoważniała bank do pobierania z rachunku rat w terminach ich płatności. W przypadku wskazania do pobierania spłat rachunku prowadzonego w złotych, wysokość raty wyrażonej w CHF bank miał przeliczyć na złote kursem, po którym sprzedawał franki.

Bank ogłaszał swoją aktualną tabelę kursową na swojej stronie internetowej.

Biorący pożyczkę wnieśli o wypłatę pożyczki we frankach szwajcarskich, lecz jako rachunek do wypłaty pożyczki oraz jej spłaty wskazali rachunek prowadzony w złotych. Dlatego tytułem wypłaty pożyczki bank wpłacił na ten rachunek 101 028,22 zł. W trakcie spłat biorący pożyczkę mieli prawo do zmiany tego rachunku na prowadzony w innej walucie.

Pismami z 13 lutego 2017 r. bank wypowiedział umowę pożyczki z powodu zaprzestania spłat rat z 30-dniowym okresem wypowiedzenia, przy czym w przypadku spłaty w tym terminie wymagalnych rat wypowiedzenie upadało. Pismami z 10 kwietnia 2017 r. bank wezwał każdego z biorących pożyczkę do zapłaty 34 672,93 CHF tytułem reszty pożyczki, 658,41 CHF tytułem odsetek i 11,70 CHF tytułem prowizji i opłaty

Sąd odwoławczy uznał za nieuzasadniony zarzut nieważności umowy. Sąd ten uznał, że nie była istotna kwestia związania biorących pożyczkę kursami ustalonymi przez bank, gdyż nawet w razie uznania ich za niewiążące umowa mogła pozostać w mocy i być wykonywana we frankach szwajcarskich.

We wspólnej skardze kasacyjnej pozwani biorący pożyczkę zarzucili naruszenie prawa materialnego:

1) art. 65 § 1 k.c. przez uznanie, że bank był zobowiązany do wypłaty pożyczki w walucie rachunku wskazanego przez biorących pożyczkę do wypłaty, chociaż na podstawie § 4 części ogólnej umowy pożyczki był związany walutą wskazaną przez biorących pożyczkę w dyspozycji wypłaty, niezależnie od waluty rachunku wskazanego do przyjęcia wypłaty pożyczki;

2) art. 65 § 1 k.c. przez uznanie umowy stron za umowę pożyczki walutowej, chociaż strony zawarły umowę pożyczki denominowanej do franka szwajcarskiego, w związku z czym pożyczka miała zostać wypłacona i spłacona w złotych;

3) art. 58 w zw. z art. 385¹ § 1 i 720 k.c. przez przyjęcie, że w wypadku eliminacji z umowy niedozwolonych przeliczników walutowych nie było przeszkód w jej realizacji tak w walucie pożyczki, jak i walucie polskiej, podczas gdy łącząca strony umowa pożyczki denominowanej jest nieważna w takim przypadku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zarzuty skargi sprowadzają się do zarzutu nieważności umowy pożyczki. Skarżący zarzucili błędną wykładnię umowy i zakwalifikowanie jej jako umowy wyrażonej we frankach szwajcarskich, jedynie z możliwością jej wykonywania w innych walutach wymienialnych, w tym w złotych (tj. jako umowy pożyczki walutowej). Według biorących pożyczkę strony zawarły umowę pożyczki złotowej denominowanej do CHF.

Pojęcie umowy kredytu lub pożyczki denominowanych do innej waluty, mimo wprowadzenia tego pojęcia do art. 69 Prawa bankowego (p.b.) z dniem 26 sierpnia 2011 r., nie zostało zdefiniowane w polskim prawie. Powszechnie przez zobowiązanie pieniężne denominowane do waluty obcej rozumie się zobowiązanie wyrażone w walucie obcej, lecz mające zostać wykonane w złotych. Zobowiązanie

walutowe, o którym mowa w art. 358 k.c., polega na wyrażeniu zobowiązania w walucie obcej i obowiązku jego wykonywania w walucie obcej. Przy tym zobowiązanie walutowe, zgodnie z art. 358 § 1 k.c., może być wykonane także w złotych, chyba że umowie zastrzeżono wykonywanie wyłącznie w walucie obcej. Natomiast zobowiązanie denominowane do waluty obcej także polega na jego wyrażeniu w walucie obcej, lecz z obowiązkiem wykonania w złotych.

Według skarżących przewidziana w umowie możliwość wykonania zobowiązania w walucie obcej, w której zobowiązanie jest wyrażone, nie odbiera zobowiązaniu charakteru zobowiązania denominowanego do waluty obcej. Jednak takie rozszerzenie pojęcia zobowiązania denominowanego zrównuje go ze zobowiązaniem walutowym, co do którego nie zastrzeżono wyłączności wykonania w walucie obcej. Tymczasem art. 69 ust. 3 p.b. został wprowadzony w celu umożliwienia spłaty kredytu lub pożyczki złotowej denominowanych do waluty obcej bezpośrednio w tej walucie, niezależnie od zapisów umowy. Przepis ten jest potrzebny tylko w przypadku kredytów i pożyczek, które bez tego przepisu mogły być spłacane wyłącznie w złotych, mimo wyrażenia w walucie obcej. Na podstawie art. 69 ust. 3 w zw. z art. 75b ust. 4 p.b. w przypadku umowy pożyczki wyrażonej w walucie obcej nieważne jest zastrzeżenie o obowiązku jej spłaty wyłącznie w złotych. Przy tym prawo spłaty bezpośrednio w walucie obcej objęło także niespłacone części kredytów i pożyczek zaciągniętych wcześniej (art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - *Prawo bankowe* oraz niektórych innych ustaw).

Biorąc pod uwagę powyższe regulacje nie sposób jest uznać umowę pożyczki wyrażoną w walucie obcej, zawartą przed 26 sierpnia 2011 r. i dopuszczającą spłatę bezpośrednio w tej walucie, za umowę pożyczki denominowanej. Natomiast po 26 sierpnia 2011 r. straciło znaczenie rozróżnienie kredytów i pożyczek denominowanych do waluty obcej, indeksowanych do waluty obcej oraz walutowych bez zastrzeżenia wyłączności spłaty w walucie obcej. Każdą z tych pożyczek (kredytów) od 26 sierpnia 2011 r. można spłacać według wyboru biorącego pożyczkę w walucie obcej lub w złotych. Tylko umowy kredytu lub pożyczki zawarte przed 26 sierpnia 2011 r. wyraźnie odróżniały się sposobem wykonania. Pożyczką denominowaną była pożyczka wyrażona w walucie obcej, a wypłacana i spłacana

tylko w złotych. Pożyczka indeksowana była wyrażona, wypłacana i spłacana w złotych, a kurs waluty obcej służył tylko waloryzacji wysokości zobowiązania. Natomiast pożyczka walutowa była wyrażona, wypłacana i spłacana w walucie obcej, chociaż strony mogły ustalić możliwość wypłaty i spłaty w złotych, a w braku uzgodnienia w tym zakresie biorący pożyczkę od 24 stycznia 2009 r. co do każdej raty miał wybór spłaty w walucie obcej lub w złotych.

Skarga kasacyjna biorących pożyczkę zmierza do uznania zawartej przez nich umowy pożyczki za pożyczkę denominowaną w celu zastosowania do niej linii orzecniczej, iż umowy takie są nieważne, jeżeli kurs przeliczenia wypłaty lub spłaty dokonanej w złotych na walutę wyrażenia pożyczki był kształtowany jednostronnie przez bank. Tymczasem przyczyną stwierdzenia zgodnie z tą linią nieważności umów o kredyty i pożyczki denominowane była niemożliwość wykonywania umowy po uznaniu za niewiążące kursów przeliczenia. Niemożliwość ta była spowodowana brakiem podstawy prawnej do przeliczania innym, poza umówionym nieważnym kursem, spłat dokonywanych w złotych na walutę pożyczki z jednoczesnym brakiem podstaw do spłacania pożyczki bezpośrednio w walucie wyrażenia pożyczki. Zatem powołana przez skarżących linia orzecnicza, już po wniesieniu skargi podniesiona do rangi zasady prawnej na mocy uchwały SN w składzie całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r. (pkt 1 i 2), III CZP 25/22, nie stosuje się do umów pożyczki, które mogą być spłacane bezpośrednio w walucie obcej. Kredyty i pożyczki możliwe do spłacania bezpośrednio w walucie obcej nie były przedmiotem wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2021 r., a tym samym nie były przedmiotem uchwały z 25 kwietnia 2024 r.

Skarżący zarzucili Sądowi drugiej instancji, *„iż w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie sposób doszukać się stwierdzenia, czy strony łączyła umowa pożyczki walutowej, czy denominowanej”*. Jak wyżej wskazano, umowa zawarta przez strony w 2008 roku, ze względu na przewidzianą w umowie możliwość wypłaty i spłaty pożyczki w walucie pożyczki, nie może być umową pożyczki denominowanej do franka szwajcarskiego. Przesądza o tym sama treść umowy, tj. prawo biorących pożyczkę do żądania wypłaty pożyczki w wybranej przez nich walucie oraz dokonania jej spłaty w wybranej walucie. Okoliczności podnoszone przez skarżących

(wskazanie we wniosku o pożyczkę wysokości pożyczki w złotych, wskazanie już w umowie złotowego rachunku do spłaty pożyczki, niekwestionowanie wypłaty pożyczki w złotych mimo złożenia dyspozycji wypłaty w CHF) nie uchybiają prawu pozwanych do spłaty pożyczki w CHF, a tym samym pożyczka mogła być spłacana nawet w razie niezwiązania przelicznikami walutowymi. Spór stron o znaczenie dyspozycji wypłaty pożyczki nie jest istotny, gdyż nie pozbawiał on biorących pożyczkę przytoczonych wyżej uprawnień.

Przy tym kwalifikacja pożyczki jako denominowanej lub walutowej jest istotna tylko o tyle, o ile ma wpływ na ważność umowy stron. Nawet przy odmiennej wykładni niezdefiniowanego w prawie pojęcia kredytu lub pożyczki denominowanej i uznaniu w wyniku tej wykładni umowy stron za pożyczkę denominowaną, umowa stron byłaby ważna, gdyż nadal w mocy pozostałyby zapisy o możliwości jej wykonywania we frankach szwajcarskich i nie ma podstaw do uznania tej możliwości za nieważną. Dlatego zarzut niedokonania przez Sąd Apelacyjny jednoznacznej kwalifikacji umowy nie jest istotny. Sąd ten prawidłowo za istotną kwestię uznał możliwość wykonywania umowy w przypadku niezwiązania ustanowionymi w umowie przelicznikami walutowymi.

Nie jest istotny zarzut niewłaściwej interpretacji umowy przez Sąd odwoławczy przez uznanie dyspozycji wypłaty pożyczki we frankach za niewiążącą bank ze względu na nieposiadanie przez pożyczkobiorców rachunku w CHF. Zarzut jest zarzutem nienależytego wykonania umowy i byłby istotny w sporze o roszczenie odszkodowawcze wywiedzione przez biorących pożyczkę z faktu wypłaty pożyczki w sposób naruszający dyspozycję biorących pożyczkę.

Wbrew zarzutowi skargi po eliminacji przeliczników walutowych nadal były znane *essentialia negotii* umowy stron, a w szczególności suma pożyczki do wypłaty, tj. 50 767,20 CHF. Kwestia, jaką sumę w złotych powinni otrzymać biorący pożyczkę w przypadku złożenia dyspozycji wypłaty w złotych, jest kwestią z zakresu wykonania umowy. Okoliczność, iż umowa w przypadku niektórych sposobów jej wykonania nie określa jasno, czy dany sposób jest należyty czy nienależyty wykonaniem umowy, nie prowadzi automatycznie do niemożliwości wykonywania umowy i jej nieważności. Ponadto wobec ogłaszania przez bank swojej tabeli kursowej na stronie

internetowej biorący pożyczkę rozważając dyspozycję wypłaty w złotych mogli obliczyć równowartość sumy pożyczki w złotych.

Ponieważ skarga kasacyjna była nieuzasadniona, podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

Dariusz Pawłyszcz

Krzysztof Wesołowski

Piotr Telusiewicz

[SOP]

[ms]